

گاهی به گذشته بنگر

بی یون لی در **مهربان تر از تنهایی** با روایتی معماگونه وجدان خواننده را نشانه می‌گیرد

داستان معمایی

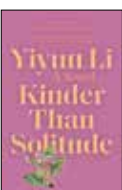
بهار خسروی
گروه کتاب

نادیده گرفت. گاهی هم مرگ آغازگر سفری ناخواسته به اعماق خاطرات می‌شود؛ سفری که در آن، غبار فراموشی از چهره گذشته کنار می‌رود و رازهای سربه مهر میان بازماندگان آشکار می‌شود.

«مهربان‌تر از تنهایی» رمانی عمیق و تکان‌دهنده از بی یون لی، نویسنده چینی تبار آمریکایی است که در نشر برج به چاپ رسیده و ترجمه آن را مریم بابائی برعهده داشته است. بی یون لی، سال ۱۹۷۲ در پکن متولد شده و سال ۱۹۹۶ به آمریکا مهاجرت کرده است. اولین مجموعه داستانی او «هزار سال دعای خیر» برنده جایزه جهانی «داستان کوتاه فرانک اوکتر» و نیز جایزه «گاردین برای اولین کتاب» شد. رمان «آوارگان» این نویسنده نیز یکی از نامزدهای نهایی جایزه «ایمیک دوپلین» بود. کتاب‌های این نویسنده تاکنون به بیش از ۲۰ بگناریم؛ دوستانه‌هایی که سال‌ها از شروع‌شان گذشته جزئی از این خاطرات هستند که مرورشان شیرینی و تلخی‌هایی را به دنبال دارد، همچون داستان ناتمامی که هزارگامی ورق می‌خورند و ما را به دنیای دیروز برمی‌گردانند. این خاطرات با همه خوبی‌ها و بدی‌ها اما بخشی از هویت ما را شکل می‌دهند و نمی‌توان آنها را

نادیده گرفت. گاهی هم مرگ آغازگر سفری ناخواسته به اعماق خاطرات می‌شود؛ سفری که در آن، غبار فراموشی از چهره گذشته کنار می‌رود و رازهای سربه مهر میان بازماندگان آشکار می‌شود.

«مهربان‌تر از تنهایی» رمانی عمیق و تکان‌دهنده از بی یون لی، نویسنده چینی تبار آمریکایی است که در نشر برج به چاپ رسیده و ترجمه آن را مریم بابائی برعهده داشته است. بی یون لی، سال ۱۹۷۲ در پکن متولد شده و سال ۱۹۹۶ به آمریکا مهاجرت کرده است. اولین مجموعه داستانی او «هزار سال دعای خیر» برنده جایزه جهانی «داستان کوتاه فرانک اوکتر» و نیز جایزه «گاردین برای اولین کتاب» شد. رمان «آوارگان» این نویسنده نیز یکی از نامزدهای نهایی جایزه «ایمیک دوپلین» بود. کتاب‌های این نویسنده تاکنون به بیش از ۲۰ بگناریم؛ دوستانه‌هایی که سال‌ها از شروع‌شان گذشته جزئی از این خاطرات هستند که مرورشان شیرینی و تلخی‌هایی را به دنبال دارد، همچون داستان ناتمامی که هزارگامی ورق می‌خورند و ما را به دنیای دیروز برمی‌گردانند. این خاطرات با همه خوبی‌ها و بدی‌ها اما بخشی از هویت ما را شکل می‌دهند و نمی‌توان آنها را

«مهربان‌تر از تنهایی» داستانی همچنان‌انگیز و معمایی دارد که با نثری جذاب و روان نوشته شده، دربارۀ سرشت انسان، فضایل اخلاقی و تأثیر گذشته بر شکل‌گیری حال و آینده، وجدان خواننده را نشانه می‌گیرد. فضای رمان آرام و درونی است؛ از آن داستان‌هایی که آهسته پیش می‌رود، تا مدت‌ها هم ذهن را درگیر می‌کند و پرسش‌هایی بی‌پاسخ برایت باقی می‌گذارد. داستان با مرگ زنی آغاز می‌شود که گذشته‌ای مشترک با سه دوست دوران نوجوانی‌اش دارد؛ گذشته‌ای که در سکوت سپری شد، رازی که سال‌ها پنهان ماند و حالا با فرارسیدن مرگ یک نفر از آنها، زمانش فرا می‌رسد تا پرده از رازها برداشته شود. با مرگ مشکوک شوالی، موران، رویو و یویانگ، دوباره با خاطرات‌شان روبه‌رو می‌شوند، همان چیزی که ۲۱ سال از آن فرار کرده بودند. روایت بین گذشته و حال رفت‌وبرگشت دارد و به تدریج آشکار می‌شود که سال‌ها پیش چه چیزی میان آن چهار نفر رخ داده؛ رخدادی که زندگی همه‌شان را به شکلی آرام اما ویرانگر تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. گویی آنچه مدت‌ها

مدفون کرده بودند، دقیقاً زمانی که نباید گریبان‌شان را گرفته باشد. همه چیز دوباره نبش قبر شود. نویسنده یک معما را برای خواننده باز می‌کند و با بازگشت روایت به کم‌کم برای مخاطب روشن می‌کند که چگونه یک مسمومیت مرموز در خوابگاه مدرسه، سرنویست همه آنها را تغییر داده است، حادثه‌ای که هیچ‌کس تمام حقیقتش را نگفته و هر چهار نفر سهمی از گناه، ترس و سوءظن را سال‌های سال با خود حمل کرده‌اند؛ حقیقتی که سال‌ها روی دوش تک‌تک آنها سنگینی می‌کرد. خواننده در طول این داستان به این درک می‌رسد که چگونه تنهایی، سوءتفاهم‌های حل‌نشده و سکوت و پنهان‌کاری می‌تواند بر روابط انسانی سایه بیندازد و گاهی مهربان بودن با دیگران بسیار آسان‌تر از مهربان بودن با خودمان می‌شود. بی یون لی عمداً جزئیات دقیق خاطرات و انگیزه شخصیت‌ها را مبهم نگه می‌دارد و همان اول برای مخاطب رونمی‌کند تا او در روند داستان به دنبال حل معماها باشد، صفحه به صفحه پیش برود و به آرامی ابهامات و سوالات ذهنش شفاف و روشن شود، همانند پازلی که قطعه قطعه بر سر جایش قرار می‌گیرد تا کامل شود. تنهایی یکی از پررنگ‌ترین واژه‌هایی است که خواننده در این کتاب با پوست و گوشت خود درک می‌کند، آن هم نه فقط تنهایی فیزیکی بلکه انزوای عاطفی، ناتوانی در برقراری ارتباط عمیق با دیگران و احساس جدا افتادگی حتی در میان دیگران. به‌رغم اینکه داستان درباره چهار دوست است اما هرکدام از آنها

به‌گونه‌ای با تنهایی دست و پنجه نرم می‌کنند که گاه ناشی از انتخاب‌های خودشان و گاهی هم نتیجه شرایط و وقایعی است که از کنترل‌شان خارج می‌شود؛ تنهایی‌ای که حاصل روابط ناقص، درک نادرست و رازهای سر به مهر بوده است. بسیاری از اعمال آنها از ندانم‌کاری، ترس از قضاوت شدن توسط دیگران یا حتی قضاوت خودشان سرچشمه می‌گیرد اما هیچ‌کدام از آنها در این داستان کاملاً بی‌تقصیر نبوده است.

مواجهه‌ای نزدیک با حسرت

نویسنده در بخش‌هایی از کتاب سعی دارد ماهیت غیرقابل اعتماد و گزینشی حافظه و ذهن‌مان را به مخاطب گوشزد کند. آنجا که هرکدام از شخصیت‌های داستان گذشته را از دریچه خاطرات خودشان به یاد می‌آورند و این خاطرات دائماً توسط زمان، ترس، پشیمانی و نیاز به توجیه اعمال‌شان بازنویسی می‌شود. این موضوع نشان می‌دهد آنچه از گذشته به یاد می‌آوریم، حقیقت محض و درستی نیست، بلکه تفسیری است که ما از وقایع ساخته‌ایم. این مورد باعث می‌شود خواننده در طول خواندن کتاب در مورد حقیقت وقایع داستان دچار شک و تردید شود. داستان با بازی میان گذشته و حال،

مهربان تر از تنهایی

- نویسنده: بی یون لی
- مترجم: مریم بابائی
- انتشارات: برج
- تعداد صفحه: ۲۴۴ صفحه
- قیمت: ۵۴۰۰۰ تومان

نشان می‌دهد چگونه زمان بر روابط، خاطرات و خود افراد تأثیر می‌گذارد. شخصیت‌ها در زمان حال با گذشته خود مواجه می‌شوند و می‌بینند انتخاب‌های‌شان چگونه در گذشته، مسیر زندگی‌شان را شکل داده است. آنها با حسرت، پشیمانی و پذیرش تصمیم‌های نادرست و اعمال خود همراه می‌شوند. نویسنده در این کتاب به روابط پیچیده و شکننده دوستی‌ها بویژه در دوران حساس نوجوانی می‌پردازد،

وطن هرکس، مثل زن اوست

در بخش انتهایی کتاب «مهربان‌تر از تنهایی» ترجمه گفت‌وگویی بین مونا سمپسون نویسنده آثاری چون «هرجایی جز اینجا»، «بدر گم شده»، «آدم معمولی»، «جاده خروجی کک»، «هالیوود من» و «پرونده پزشکی» با بی یون لی آمده است.

بی یون لی درباره کتاب «مهربان‌تر از تنهایی» گفته است: «وقتی روی نسخه اولیه مهربان‌تر از تنهایی کار می‌کردم، برای انگلیسی‌ها که این رمان قرار است نامه عاشقانه من به پکن هم باشد. من هرگز نویسنده خودزندگیانه نبوده‌ام، اما در مهربان‌تر از تنهایی محبوب‌ترین خاطراتم از پکن را به دوران نوجوانی سه شخصیت آن داده‌ام، نه فقط خاطراتی از جاذبه‌های گردشگری که موران و یویانگ رویو را به دیدن‌شان می‌برند (امروز هم گردشگران برای دیدن‌شان می‌روند)، بلکه از بافت زندگی روزمره مردم هم حرف زده‌ام. پیروم‌هایی که زیر درختی می‌نشینند و از رویو، انتظار داستانی تازه و فراموش شدنی دارند؛ یویانگ و موران که سوار دوچرخه، مثل کودکان مغول بر پشت اسب، آزاد و رهاوند؛ گودال‌های آبی که بعد از باران به وجود می‌آیند؛ پوست هندونه‌هایی که کنار خیابان می‌گنزند. چند غربی که در پکن

اینکه چگونه این روایت می‌توانند عمیق و تأثیرگذار باشند، اما در عین حال جقدر راحت می‌توانند تحت‌تأثیر سوءتفاهم‌ها، رقابت‌ها و رازها از هم پاشیده شوند و سال‌های سال از هم دور بفتند. خواننده در طول داستان با این پرسش مواجه می‌شود که آیا واقعاً می‌توانیم کسانی را که زمانی دوست‌شان داشتیم و با آنها وقت گذرانده‌ایم، پس از گذشت سال‌ها با وجود رنج‌های بسیار باز هم بپذیریم یا حداقل درک‌شان کنیم؟ همان‌طور که تک‌تک ما، گهگاه چهره یکی دو نفر از آدم‌های گذشته را از زیر خاک بیرون می‌آوریم، مثلاً چهره عشقی قدیمی یا دوستی که از دستش داده‌ایم. شاید هم چهره خودمان را در روزگار گذشته به یاد بیاوریم، آن زمان که هنوز نمی‌دانستیم صورت‌های‌مان هم می‌توانند در قلب و یاد دیگران خانه‌ای داشته باشند. بسیاری از اتفاقات رمان حول محور پنهان‌کاری شخصیت‌ها می‌چرخد که برای محافظت از خود، دیگران یا حفظ ظاهر، حقایق را کتمان کرده‌اند، با این حال این پنهان‌کاری‌ها همانند یک سم، روابط را از درون می‌خورد و عواقب ناخواسته‌ای برای‌شان برجای می‌گذارد. اما همیشه همین بوده که کشف حقیقت، حتی اگر دردناک باشد، تنها راه رهایی است.

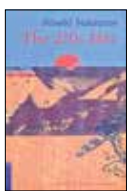
زندگی می‌کنند به من گفتند شهری که من در موردش می‌نویسم، دیگر تقریباً وجود ندارد و درست است که پکن دیگر آن شکلی نیست، اما مردم چندان عوض نشده‌اند. ماهیت آدم‌ها خیلی کندتر از شهرتغییر می‌کند و این مایه دلگرمی است. به همین دلیل است که من دوست دارم جین استین و چارلز دیکنز بخوانم. پس نوشتن درباره پکن به زبان انگلیسی مثل نوشتن در مورد کالیفرنیا به زبان انگلیسی است؛ منظره مثل شخصیت‌هایی‌اند که با مردم تعامل دارند.»

او درباره وطن هرکس، مثل زن اوست. چیزی که به کسی داده‌اند، چیزی که از قبل تعیین شده است. میراث ادبی، حداقل برای من، یک انتخاب است. من تازه نزدیک سی سالگی شروع به نوشتن کردم و در آن سن، دیگر می‌توانستم تصمیم بگیرم در زن‌های ادبی‌ام از چه کسانی استفاده کنم. طی چند سال اخیر، هنگام کار روی این رمان، آثار این نویسنده‌ها را بازخوانی کرده‌ام؛ توتسوی، تورکوف، الیرابت بون و البته ویلیام ترور که همان‌طور که گفتی از او بسیار تأثیر پذیرفته‌ام. پس میراث ادبی من از ادبیات ایرلند و روسیه می‌آید.»

همیشه در راه

تصویر سوسه‌کی ناتسومه روی اسکناس ۱۰۰۰۰ یپنی

«دویست‌ودهمین روز» در میان آثار سوسه‌کی جایگاهی ویژه دارد؛ زیرا از یک تجربه واقعی سرچشمه گرفته است. در سپتامبر ۱۸۹۹، سوسه‌کی همراه دوست صمیمی‌اش یاماگاشینچیرو، به کیوشو و کوه آسو سفر کرد. آنان از دوستان سوسه‌کی بودند که در آن زمان مسیری که به‌رمان «دویست‌ودهمین روز» منتهی می‌شد، به‌رمان «دویست‌ودهمین روز» منتهی می‌شد.

میان سال‌های ۱۹۰۱ تا ۱۹۰۳ انجام شد. این سفر، برخلاف انتظار، برای او نه تجربه‌ای رهایی‌بخش، بلکه دوره‌ای از انزوای عمیق، افسردگی شدید و بحران هویت بود. لندن، برای او که از جهان شرقی آمده بود، شهری با ظاهری باشکوه نبود، بلکه فضایی سرد، بی‌روح و خردکننده داشت؛ جایی که در آن انسان مدرن را در تنهایی‌اش می‌دید و خود نیز در تاریکی‌های درونی‌اش فرو می‌رفت. او در این دو سال، ادبیات انگلیسی را نه سطحی و گردشگرانه، بلکه عمیق و آکادمیک مطالعه کرد و در همین دوران بود که روحیه جست‌وجوگر و حساسش با پرسش‌هایی بنیادین درگیر شد: هویت چیست؟ انسان مدرن در برابر چه جهانی ایستاده؟ معنا در کجای جهان قرار دارد؟ این بحران روانی بعدها در شاهکارش «کوکورو» و نیز در دیگر آثار دوره پختگی‌اش آشکارا بازتاب یافت. سوسه‌کی ناتسومه پس از بازگشت به ژاپن، به تدریس ادبیات انگلیسی در دانشگاه پرداخت، اما احساس می‌کرد تدریس او را از آن مسیری که درونی‌ترین نیازش بود، دور می‌کند. سرانجام، در سال ۱۹۰۷ به پیشنهاد روزنامه «آساهی شینبون» نویسنده‌ای سرریالی را آغاز کرد؛ انتخابی که مسیر زندگی او را برای همیشه تعیین کرد. آثار دوران اوج نویسندگی‌اش، از جمله «میچیکوسا» و «کوکورو»، حاصل این دوران‌اند؛ آثاری که نه تنها از لحاظ ادبی ممتازند، بلکه از حیث روان‌شناسی شخصیت، طنز و فلسفه نیز جایگاهی یگانه دارند و دقیقاً در همین دوران سوسه‌کی به پادشاه رمان نویسان ژاپن تبدیل شد.

گفت‌وگوی با خود و دیگری

«دویست‌ودهمین روز» در میان آثار سوسه‌کی جایگاهی ویژه دارد؛ زیرا از یک تجربه واقعی سرچشمه گرفته است. در سپتامبر ۱۸۹۹، سوسه‌کی همراه دوست صمیمی‌اش یاماگاشینچیرو، به کیوشو و کوه آسو سفر کرد. آنان از دوستان سوسه‌کی بودند که در آن زمان مسیری که به‌رمان «دویست‌ودهمین روز» منتهی می‌شد، به‌رمان «دویست‌ودهمین روز» منتهی می‌شد.

شینچیرو، به کیوشو و کوه آسو سفر کرد. آنان از دوستان سوسه‌کی بودند که در آن زمان مسیری که به‌رمان «دویست‌ودهمین روز» منتهی می‌شد، به‌رمان «دویست‌ودهمین روز» منتهی می‌شد.

دویست‌ودهمین روز

- نویسنده: سوسه‌کی ناتسومه
- مترجم: فرهاد بیگدلو
- انتشارات: رایبد
- تعداد صفحات: ۱۱۴ صفحه
- قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

آنچه نصیب‌شان می‌شود، فقط طوفان خستگی و ناگامی است. این ناکامی، البته معنایی فراتر از سفر دارد؛ ناکامی انسان مدرن در دستیابی به معنا، ناکامی در مواجهه با جهانی که نه باشکوه، بلکه بی‌تفاوت و ساده است.

طنز ظریف سوسه‌کی در این اثر حضوری پررنگ دارد؛ طنزی که گاه روشنفکرانه‌ای را دست می‌اندازد، گاه غرور انسانی را می‌کاهد و گاه زبان شوخی را برای بیان تلخی‌های عمیق فلسفی به کار می‌گیرد. اما زیر پوست این طنز، جست‌وجوی معنا جاری است؛ جست‌وجویی که می‌کوشد نشان دهد انسان مدرن، در جهانی که دیگر اسطوره‌های جادویی نیست، چگونه هنوز به دنبال تجربه‌ای استثنایی می‌گردد و چگونه در آیین ناکامی، حقیقت انسان را بهتر می‌بیند.

رمان «دویست‌ودهمین روز» از حیث روایت‌شناسی نیز اثری تجربه‌گراست. سوسه‌کی بخش بزرگی از روایت را بپردایلو بنا کرده، چنانکه گویی شخصیت‌ها در یک نمایشنامه مدام سخن می‌گویند،

استدلال می‌کنند، شوخی می‌کنند و از خلال گفت‌وگو ساخته می‌شوند. این روش باعث می‌شود خواننده نه از بیرون، بلکه از دل زبان و رفتارشان با آنان آشنا شود. در عین حال، طبیعت‌به‌خصوص طوفان کوه آسو-به‌عنوان شخصیت سوم حضور دارد؛ نیرویی خاموش اما فعال که مسیر روایت را هدایت می‌کند.

این اثر در میان آثار سوسه‌کی، پلی میان دوره طنزآمیز آغازین او و آثار فلسفی و روانشناختی دوره پایانی‌اش است. از یک سو طنز اثر یادآور «من یک گریه‌ام» است و از سوی دیگر، تأملات وجودی و نوع نگاه به انسان، پیش‌درآمدی بر عمیق‌ترین رمان‌های او مانند «کوکورو» محسوب می‌شود. همچنین بسیاری از عناصر فرهنگی ژاپنی را در خود دارد؛ تقویم قمری، فرهنگ سفرهای داخلی، میهمانخانه‌های ژاپنی، باورهای محلی درباره بادهای طوفان‌ها و شویه طنز سنتی ژاپنی که ریشه در رگوکو دارد. همین آمیختگی عناصر فرهنگی با روایت مدرن، به «دویست‌ودهمین روز» هویتی منحصر به فرد می‌بخشد. از منظر ادبی، این ناول را می‌توان نوعی سفرنامه فلسفی مدرن دانست؛ متنی که در مرز میان روایت، جستار، نمایشنامه و طنز حرکت می‌کند و ساختاری منحصر به خود دارد و از دیگر ویژگی‌های مهم کتاب، مصور بودن آن است.

اگر بخواهیم جوهره داستانش را در یک جمله بیان کنیم، باید گفت: «این داستان درباره سفری است به سوی چیزی که هرگز به آن نمی‌رسیم و شاید همین نرسیدن، معنای حقیقی زندگی باشد؛ زیرا انسان در مسیر، در گفت‌وگو، در انتظار و در ناگامی است که وجود خویش را می‌شناسد و جهان را درمی‌یابد. سوسه‌کی با این رمان کوتاه‌اما عمیق، نشان داد که ادبیات می‌تواند از کوچک‌ترین تجربه‌ها، بزرگ‌ترین معناها را خلق کند.»

روزنامه‌نگار

سوسه‌کی ناتسومه در ادبیات ژاپن، مقامی بی‌بدیل دارد؛ چنان‌که بسیاری از منتقدان ادبیات مدرن ژاپن را به دو دوره تقسیم می‌کنند: سوسه‌کی. او اولین نویسنده ژاپنی بود که توانست روایت مدرن را وارد ادبیات کشورش کند؛ روایتی که در آن، روان آدمی با رویکردی غربی کاویده می‌شد، دغدغه‌های انسان مدرن مطرح می‌شد، طنز و فلسفه در قالبی ژاپنی به هم می‌رسیدند و ساختار داستانی از سنت‌های ادبی کلاسیک فاصله می‌گرفت. او ادبیات ژاپن را از مرزهای کهن بیرون کشید و با جهان مدرن پیوند زد، بی‌آنکه در دام تقلید صرف از غرب گرفتار شود. رمان «دویست‌ودهمین روز»، از آثار کمتر شناخته شده اما بسیار مهم سوسه‌کی ناتسومه است؛ اثری کوتاه

اما سرشار از فلسفه، طنز، واکنش اجتماعی و تأملات وجودی. این داستان که اولین بار سال ۱۹۰۶ منتشر شد، به ظاهر سفری تفریحی به کوه آسو را روایت می‌کند، اما در حقیقت یکی از نمونه‌های درخشان «ادبیات تأملی» در ژاپن مدرن به شمار می‌رود. این کتاب را فرهاد بیگدلو ترجمه و نشر رایبد منتشر کرده است. سوسه‌کی در این ناول با بهره‌گیری از ساختاری دیالوگ‌محور، رابطه انسان و طبیعت، ناکامی انتظارها و رویارویی با واقعیت را به شکلی شاعرانه و گاه طنزآلود می‌کشد. «دویست‌ودهمین روز» پلی است میان سنت‌های ادبی ژاپنی و ادبیات رمان نویسی غربی که سوسه‌کی در لندن با آن آشنا شد.

معلق میان وابستگی و تنهایی

در سال ۱۸۶۷، اندکی پیش از فروپاشی نظم قدیم ژاپن و برچیده شدن نظام شوگون سالاری، سوسه‌کی ناتسومه چشم به جهان گشود؛ درست در آستانه دگرگونی عظیمی که بعدها عصر میجی نام گرفت و ژاپن را از جامعه‌های فتودالی

به کشوری صنعتی، مدرن و غرب‌گرا بدل کرد. کودکی او، برخلاف ظاهر مرفه خانواده‌اش، سرشار از بی‌ثباتی بود؛ این احساس ناامنی و بی‌ریختی بعدها در بسیاری از شخصیت‌های آثارش بازتاب یافت؛ شخصیت‌هایی که گویی در مرز میان وابستگی و تنهایی معلق مانده‌اند و جهان را نه مکانی امن، بلکه صحنه‌ای نگران و بی‌مرکز تجربه می‌کنند. سوسه‌کی در دوران تحصیل، علاوه بر آموزش‌های رسمی و مدرن، با ادبیات چینی کلاسیک آشنا شد؛ آشنایی‌ای که بنیان‌های فکری‌اش را ساخت و در وجودش نوعی حساسیت اصیل شرقی پدید آورد. این ریشه شرقی، هنگامی که بعدها با ادبیات انگلیسی مواجه شد، به او این توانایی را داد که میان دو سنت بزرگ جهان-شرق و غرب-پل بزند و منظری یگانه بیافریند؛ منظری که نه تقلید محض از غرب بود و نه پافشاری کور بر سنت، بلکه ترکیبی زنده و خلاق از هر دو.

نقطه عطف زندگی او سفر دو ساله‌اش به لندن بود؛ سفری که به دعوت دولت ژاپن و با بورسیه رسمی